

7/3

ISGRAFIKA

ISGRAFIKA BARÁTOK KÖRE ÉRTESÍTŐJE

CSERELISTA TAUSCHLISTE LISTE D'ECHANGE

(Folytatás)

PITTMANNÉ MIKÓ ILDIKÓ

9700 Szombathely

Köztársaság tér 13

C2 – Nagy Z., Vén Z., Jakubovski

C3 – Kiss T. (2), Karancsi (4), Józsa (2)

C4 – Kórusz

X1 – Diskay, Varga N. L., Imets, Perei
Stettner (5)

X2 – Fery (25), Menyhárt (10), Bordás,
Janousek, Sterbenz

X3 – Stettner (60), Karancsi (6), Ré-
vész N., Brankovics (3)

PAUL PFISTER

28 Rue des Réservoirs, 78–Versailles

Franciaország

POÓR FERENC

8200 Veszprém

Borsos J. u. 10/7

C3 – Gara

X2 – Andruskó, Fery (3), Józsa
Nagy L. L. (3), Menyhárt,
Sterbenz, Várkonyi

X3 – Andruskó (2), Stettner (3)

L – Kertes Kollmann (7)

RÉTHY ISTVÁN

1026 Budapest

Júlia u. 2/c

Cserél 40 rézmetszetet és rézkarcot, 120
linó- és fametszetet. Csak első osztályú
lapokat gyűjt! Amatőr lapokat nem kér!

RIPKA TITUS

945 01 Komarno, Sidl. 3

Csehszlovákia

C3 – Sterbenz, Révész K.

X2 – Fery (2), Menyhárt, Nagy Á. (2),
Harmos K. (3)

X6 – Nagy Á.

P1 – Harmos K.

KLAUS RÖDEL

Smedevej 20 – DK–9900 Frederikshavn

Dánia

SÁRAI GÁBORNÉ

1144 Budapest

Cserő u. 20. IX. 230.

DR. SEMSEY ANDOR

1122 Budapest

Magyar Jakobinusok tere 4/b

Csak művészi vagy történeti becsű lapo-
kat cserél, különösen lengyel és virágos té-
májúakat.

STETTNER BÉLA

1111 Budapest

Budafoki út 57/b

Saját lapjaiért grafikai mappákat és köny-
veket kér.

SZÁSZ SÁNDORNÉ

1149 Budapest

Egressy út 78

SZENTESI FLÓRIÁN

7623 Pécs, Hőgyes E. u. 25/27

C2 – Kékesi

X2 – Andruskó, Drahos, Fery (3), Ha-
vas (2), Kalasnyikov, Menyhárt,
Moskál, Nagy L. L., Patay (2),
Upitis, Várkonyi

X3 – Andruskó, Hoós, Kertes-Kollmann,
Korda, Takács, Stettner (3), Troján,
Tavaszy N.

P1 – Gellér, Kertes-Kollmann, Martyn,
Vata, Szatyor

SZIGETI ISTVÁN – MAGYAR MÁRIA

1133 Budapest

Muk Sándor u. 5/c

SZÖLGYÉMY PÁL

2500 Esztergom

Mikszáth u. 21

TAPOLCAI KÖNYVTÁR

8301 Tapolca

Batsányi tér 11. Pf. 58

X2 – Fery (10), Troján (8), Imets (2),
Nagy L. L., Várkonyi, Czuczor,

X3 – M. Kiss (2), Tavasz N. (4),
Stettner, Sólyom, Andruskó

Fő gyűjtőkör: Irodalmi motívumok,
portrék, könyvtár-ábrázolások.

BANSKÁ BYSTRICA

II. NEMZETKÖZI KISGRAFIKA KIÁLLÍTÁS BESZTERCEBÁNYÁN

1970-ben Budapesten megrendezett XIII. Nemzetközi Ex libris Kongresszuson a szlovák delegáció ezúttal kérte a Pozsonyban működő egyesület felvételét a F.I.S.A.E. kötelékébe, szép kiállítólógussal kedveskedett a kongresszus résztvevőinek. Ez a katalógus hírt adott az 1969. évi augusztus-hónapokban Besztercebányán (Banská Bystrica) rendezett kisgrafika-kiállításról. (Malé formy- Vystava.) Ezen 41 meghívott művész mutatta be 339 művét. A főhangsúly ezúttal a üvészek bemutatásán volt. 19 cseh és 11 szlovák grafikus művein kívül belga, francia, jugoszláv, német, norvég, és lengyel művészek szerepeltek. Magyarországot Kondor Lajos képviselte (Madách illusztrációk, meghívó, ex librisek, egyéb kisgrafikák.)

án a kiállítás sikere ösztönözte a rendezőbizottságot arra a gondolatra, hogy ezt a kezdeményezőndősítje és négyévenként rendezendő Kvadriennálékon mutatja be most már csak a szocialista művészeinek az utolsó években alkotott alkalmi grafikáit, ex libriseit és egyéb kisméretű, barchechnikával készült grafikai alkotásait. A mérethatár eredetileg 18 cm volt, a rendezőbizottság később módosította a statútumok vonatkozó pontját és az elfogadható legnagyobb méretet méterben határozta meg. Az 1973. évi november 8-tól 1974. január 6-ig megrendezett kiállítás Nemzetközi Kisgrafikai Kvadriennálé (I. Medzinárodné Ouadriennálé Malé Grafické Formy) císte. Hat ország 7 nemzeti művészszerzetétől 60 művész 522 művet küldött be, amelyek közül 6 nem felelt meg a feltételeknek. Ezúttal a szovjet művészek szerepeltek a legnagyobb számmal. vész között találjuk Kalita, Kravcov, Okas és Uptis nevét is. Felvonult a cseh kisgrafikaművészet 14 művész személyében. A házigazda Szlovákiát 7 művész, Magyarországot 5, Németországot elországot 6 és Romániát 6 művész képviselte. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy a magyar kisúttal nemzetközi súlyának megfelelő módon volt képviselve. *Bordás Ferenc 10, Diskay Lenke Antal 10, Stettner Béla 10 és Varga Nándor Lajos 5* művel, túlnyomó részben ex librisekkel és rafikákkal szerepeltek. A katalógus előszavát író Klára Kubicková szerint „a bemutatott művek

GACS Gábor rézkarc

Gy G

egyszerűek és közlékenyek. Visszatükrözik az embernek emberrel való találkozásának intimitását, nem közvetlenül a művész műterméből kerültek a kiállítóhelyiség falaira; legnagyobb részük betető már emberi és művészi rendeltetését, amikor mint könyvjegyek, meghívók, üdvözlőlapok, illusztrációk műbarátok ezreinek kezén ment keresztül. Ezek a szerény művek ünneppé változtatják át a hétköznapokat, különleges változatossággá a monotoníát. „Különös báj árad belőlük. Nem lehet messziről szemlélőket, kényszerítik a nézőt, hogy közelről vegye azokat szemügyre, amikor is bevonják a szemlélőt a leges valóságukba. Elmélgedésre készítetnek; kis méretük olyanná teszi őket, mint a kulcslyuk, amely keresztül egy szimbólumokkal teli mágikus világba hatolhatunk.”

A harmadik kiállítás, mind kvadriennálé pedig második a sorban, 1977 augusztus 8-án nyílt a Besztercebánya központjában levő, középkori eredetű épületben elhelyezett, modernül kiképzett kőpálya földszintjén és két emeletén. A megnyitó beszédet kamarazenei előadás, majd díjkiosztás követte. Sajnálatos módon a kiállítás megnyitáásáig nem készült el a várt és feltehetően (az 1969. és 1973. évi kiállításokhoz hasonlóan) szép kiállítású katalógus és azt többszöri levélbeli kérésre sem sikerült megszerezni, így a rendező helyszíni hézagos feljegyzéseire és emlékezetére kénytelen támaszkodni. Tizenhárom cseh és két szlovák művész mellett nagyszámú szovjet, lengyel, német, magyar, és román művész szerepelt, egy félezer grafikaival. A cseh kisgrafika magas színvonalra már ismeretes minden gyűjtő és műbarát számára, annál figyelemreméltóbb a szlovák grafikusok kiemelkedő szereplése a kis méretek birodalmában. A magyar kiállításától azonban helytelen lenne beszélni, hiszen a malborki biennálékon már tanui lehettünk az ottani magyar grafikusok előretörésének, akik itt is bizonyosságot tettek tudásukról. Kiemelkedik közülük a Malborkban is nagyraértékelt pozsonyi *Albin Brunovsky*, aki egyébként elnyerte a kvadriennálé nagydíját. *A. Dobos* rézkarait színes alányomással élénkíti. *Stano Dusik*, *Igor Rumansky* és *A. Baláz* nevét is megemlítem még, az utóbbi kőrajz-illusztrációkat mutatott be. A szovjet művészek közül gyűjtőink közül sokan ismernek. *Gy. Troskov* színes foltmaratásait sokszor 4-5 lemezzel is nyomtatja. Begidzanov egy évtizedes színű fametszetei, *V. Vakindim* fametszetei, *Tarabilda* rézkarc illusztrációi és *Monin* színezett hirtel emlékeztethetők. A hagyományos (és konzervatív) ex libris világot *P. Uptis* képviselte. Hiányoltuk a magyar közönség oly népszerű litván grafikusok bővebb bemutatását. Litvániát itt általunk alig vagy egyáltalán nem ismertek képviselték. A lengyelek között a vezető helyet *W. Jakubowski* foglalta el, ex librisei mellett a leggyönyörűbb méretű rézmetszetű tanulmánya is szerepelt. *H. Pawlikowska* a mélynyomású technikát a legújabbal mindegyikével dolgozik. *K. Wróblewska* színes fametszetei ritkán láthatók. *Barylski* régebbi műveit *Dolatowski* és *Napieracz* egészítik ki a lengyel bemutatót. A németek közül régi ismerősünk *O. Volpert* és *K.G. Hirsch*, míg a Malborkban többször is szerepelt *Herfurth Egbert*-et folyóiratunk e számában is bemutatjuk be olvasóinknak. A romániai művészek közül örömmel láttuk *Deák Ferenc* és *Feszt László* műveit. Különösen Deák Ferenc mutat fejlődést, eredményeit a rendező bizottság oklevéllel honorálta.

MANSKY linómetszete X3

DISKAY Lenke fametszete XI/2

cu színes rézkarcokat állított ki. Számunkra ezúttal is a magyar művészek szereplése volt a leg-
ob. A négy magyar: Diskay Lenke, Gacs Gábor, Stettner Béla és Tulipán László a magyar kisgrafi-
s skáláját képviselték. Gacs Gábor oklevelet (mention honorable) is kapott. Stettner Béla újsze-
es rézkarcaiban már a keszthelyi biennálén is gyönyörködhattünk. Tulipán László fantáziadús,
technikájú rézmetszetei egyre gyakrabban kerülnek hazai, kisgrafika iránt érdeklődő közönsé-
i is.

állítást követő fogadáson résztvett a kiállításon megjelent Diskay Lenke és a zsüri magyar tagja
Ferenc is.

tekintetben mintaszerű rendezés egyetlen hiányossága az elmaradt katalógus. Önkéntelenül kí-
t az összehasonlítás a keszthelyi, röviddel Besztercebánya előtt megrendezett Biennáléval és a
intélyes múltú malborki nemzetközi ex libris-biennáléval. Közös vonása a keszthelyi és beszte-
i bemutatóknak, hogy – Malborkkal szemben – az exlibriseken kívül nemcsak az alkalmi grafika-
anem az egyéb, sokszor csak a mérethatáron belülség kritériuma miatt ide tartozó kisgrafikákra
iszti a kört. Ez a rugalmasság sok tekintetben lehetővé teszi a színvonal emelését (nálunk Keszts-
ez volt a cél) és nagyobb színskálát tud feltárni. Míg Malborkban részint a témakör (csak ex
ltanak ki) részint a zsüri kialakult szempontjai, amelyek nem is akarják napjaink kisgrafikaművé-
keresztmetszetét adni, bizonyos elmeredésre vezettek, Besztercebánya változatosabban tárja
szocialista országok kisgrafikatermésének javát. A változatosságot biztosítja a nemzetközi zsüri
nutatott művek túlnyomó része a hagyományos kisgrafikai témakörbe tartozott, azonban nem
mereven a fogalmat. Ez kell, hogy a jövőben megrendezendő keszthelyi biennálék vezérgondola-
r: megtartva az elért nívót, a skálát a hagyományos kisgrafikák: könyvjegyek, alkalmi grafikák
i, de lehetőséget adni a színvonalas, kisméretű alkotások bemutatására is, hiszen ezeket sokszor
lépés választja el az előbbiektől.

Semsey Andor

SZUNYOGHY András linómetsz

Az 5. oldalon RAVASZ Erzsébet linómetsze

JÓZSA
fámetszet

CEGLÉDI ŐSZ

KISGRAFIKAI PÁLYAZAT ÉS KIÁLLÍTÁS CEGLÉDEN

„Ceglédi Ősz” rendezvény sorozatához harmadik alkalommal kapcsolódik ex libris, alkalmi grafika-illusztráció pályázat és kiállítás.

17. október 23-án dr. Losonczy Miklós művészettörténész nyitotta meg a Kossuth Művelődési Központban megrendezett kiállítást. Bevezető szavaiban hangsúlyozta, hogy a két évenként megrendezésre kiállításoknak ember formáló és nevelő ereje van. Ezt a rendkívüli lehetőséget igyekeznek kihasználni a város és Pest megye vezetői és azért támogatják a pályázatot és a kiállítás megrendezését is. A cegléci BK kezdetben csendben, észrevétlenül munkálkodott, de az évek múlásával egyre több nyilvánosságot és kérést, így érkeztek el a harmadik biennáléhoz. Céljuk nemcsak az egyéni gyönyörködés, hanem a többi embernek is gazdagabbá, színesebbé kívánják tenni az életét, akkor, amikor rájöttek arra, hogy a grafika nemcsak az eme intim ágával, mint egy „képtárral” az ízlés formálást tudják szolgálni. A grafika az intim ág — viszonylag kis költséggel — „képtárát” teremt a gyűjtők otthonában. Ezekben a művekben szinte a világ valamennyi művészeinek alkotása megtalálható. De ezek a „képtárak” akkor is megrendeltetésüket, ha a könyvet és a grafikát kedvelő nagyobb tömegek előtt is ismertek lesznek. Dr. Losonczy Miklós szükségét érzi annak, hogy a Pest megyei könyvtár-hálózat lehetőséget biztosítson arra, hogy ezek az egyéni „képtárak” egyenként bemutatásra kerüljenek. Mindegyik gyűjtemény a gyűjtő segítségét mutatja be a gyűjteményen át és ezért egyetlen gyűjtemény bemutatása sem válhat feleslegessé.

A kiállításon 28 művész 134 alkotása került a táblókra. A tematikus lapok — melyek Cegléd történelméről és az Ady centenáriummal voltak kapcsolatban — a művészek magyar történelmi és irodalmi ismeretét és szeretetét tanuskodták. Gazdag fantázia, kitűnő technikai megoldás a hozzáértésen túl a művészetet is tanúsította. A történelmi események ábrázolásában is a ma emberének akarták elevénné tenni az eseményt, amelyet ábrázoltak a vonalak és a foltok nyelvén.

KOPASZ Márta linómetszete X3

VAJDA JÁNOS

FERY Antal fametszete

A pályázatra beérkezett anyagot a Képző- és Iparművészeti Lektorátus bírálta el és a díjakat is ő te oda.

Józsa János debreceni grafikus „1848” és „Dózsa György” sorozatáért témadíjat kapott. Mindkét sorozatban a küzdelem hallhatatlan nagy ereje jut kifejezésre. A harc okozta feszültség, a győzelem folytatott emberfeletti küzdelem ragadja meg a nézőt. Ugy érzem, hogy lapjai méltán nyerték a zsűri tetszését.

Ravasz Erzsébet és Fery Antal a kiállított lapokért kapott nívódíjat. Alkotásaik emberközeli. Témáik nikkások, jól szerkesztettek, lélettől telítettek.

Kopasz Márta szegedi művész külön díjban részesült. Nemcsak a most kiállított lapok, hanem az előző évek alkotásai is bizonyították, hogy művészete, amelynek középpontjában mindig az ember erőteljes mondanivalót sugároz.

A többi kiállítóművész emléklapot kapott. Helyszűke miatt nincs lehetőség arra, hogy külön-külön beszéljünk róluk.

Nagy László Lázár szerkesztésében izléses illusztrált katalógus is készült erre az alkalomra. E katalógus nemcsak kortörténeti dokumentum, hanem a jól válogatott illusztrációk révén követe is a magyar ex libris és kisgrafika művészetnek. A kiállítás rendezése és szervezése körüli fáradozásaiért külön köszönet illeti.

Egyetlen kérdés vár még megoldásra, mely nem a ceglédi kiállítással kapcsolatos csupán. Az t. i., hogy a magyar kisgrafikai életben nem sok-é egy esztendőben két biennálé: a keszthelyi és a ceglédi? Nem lehetne-e valahogy megoldani, hogy egymás utáni években vagy talán a kettőt összevonva és egyik évben Keszthelyen, másikkban Cegléden tartani ezt a már már nemzetközileg is elismert két alkalmat. — Jó lenne elgondolkodni ezen.

CHRUDIMI EX LIBRIS-BARÁT TALÁLKOZÓ

Ek óta szerepelnek az igényes magyar kisgrafikagyűjtők előjegyzéseiben az évente, ősszel meg-
ésre kerülő cseh gyűjtőtalálkozók, amelyet váltakozva más-más, történelmi levegőt árasztó vidéki
egy morva városban rendez meg az S.S.P.E. a prágai ex libris-gyűjtők és ex libris-barátok egyesü-
-HRUDIM, ez a Pardubicétől nem messze, a Chrudimka folyó partján fekvő középkori eredetű
városka (lakóinak száma 17.000) nem először látta vendégül az ex libris-barátokat. 1977 szept-
-17-én szombaton délután nyílt meg a szokás szerint másfél napra tervezett találkozó.

Az állomás előtt egy felirat üdvözölte a vendégeket. A találkozó színhelye a kerületi kulturális
terület (Okresni kulturni středisko) volt, amelynek hatalmas dísztermét hamarosan megtöltötték
magyar résztvevők, a hivatalos lista szerint családtagok nélkül 151-en, de külföldiek is érkeztek.
Jos de Belder belga barátaink már törzsvendégnek számítanak a cseh találkozókön.
Hollandia, a Német Demokratikus Köztársaság és természetesen Magyarország is képviselve
zúttal – főleg Chrudim viszonylag nehezebb megközelíhetősége miatt – csak 7 magyar utazott

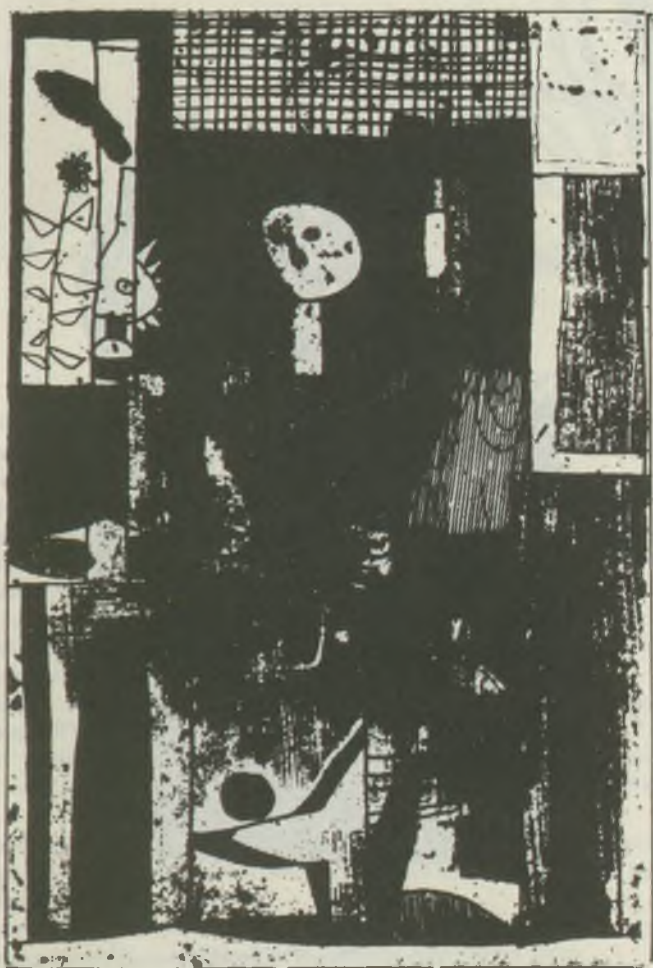

M. FLORIAN és P. ROLČIK fametszetek

oda, így is mi voltunk a legnépesebb külföldi delegáció. *Fery Antal* személyében művészt is vittünk gunkkal. Rajta kívül még *Erhardt Zierold* NDK-beli grafikus volt külföldi művész. Az NDK-ból érke a nálunk is járt *Dr. Axel Leier* is. A találkozó hivatalos megnyitása szombaton délután 4 órakor. Az üdvözlőbeszéd, szervezési kérdés-megtárgyalások, felszólalások után kezdetét vette a csere. Azt már többször megállapítottuk, hogy ilyen élénk csereélet sehol Európában, még a kongresszusok jén sincs. Az asztalokra kirakva a csehszlovák kisgrafika egész kincstára várta a cserélni szándéko kat. Itt is lehetett látni dilettáns munkákat, de mennyivel kisebb számban, mint nálunk! (Portugál rátainkról nem is beszélve ...) A cseh gyűjtők igényessége közismert. Szép lapokat csak valóban k tásos művekért lehetett cserélni. Itt szeretném felhívni gyűjtőink figyelmét arra, hogy ne mulassz cserelapjaikat a művészekkel szignáltnak. A legtöbb jó csehszlovák gyűjtő szignátlan lapot egyált nem fogad ell A cserét csak az étkezés szakította meg rövid időre. Bár nem célunk a találkozók g ronómiai vonatkozásaival való foglalkozás, meg kell említeni a kulturközpontban működő étterem csó árait és a példásan gyors, udvarias kiszolgálást. A vasárnap reggeli órák alkalmasak voltak a hogy az érdeklődők megismerkedhessenek a városka néhány régi műemlékével, így a gótikus plébá templommal és a Mydlár-házzal, amelynek minaretszerű csillagvizsgáló-tornyából egykor Tycho B figyelte a csillagos eget. Chrudim a központja a csehszlovák bábszínháznak, sajnos az idő rövid nem tette lehetővé a bábos-múzeum megtekintését. Augusztus 18-án 10 órakor nyílt meg a cseh e ris 2. kiállítása, amely az 1974-1977 évek exlibrisművészetét mutatta be. A katalógus csak a kiállító vészek nevét tartalmazta, lakcímmel együtt. Ez a felsorolás 92 nevet tartalmazott. Imponáló szám, r részt világszerte elismert művészek, és ha hozzávesszük azt, hogy sok általunk ismert és becsült mű neve nem is szerepelt a felsorolásban, megérthetjük, hogy ilyen művészgárdával a cseh exlibrisműv valóban megérdemelten foglalja el előkelő helyét a nemzetek színpadán. A közös ebéd után búcsúzó egymástól a vendégsereg azzal, hogy a jövő évben Prágában találkoznak a S.S.P.E. 1978. évi találk ján.

Mint minden találkozón, ezúttal is szép mappával kedveskedett a rendezőség a résztvevőknek. Az mappa címe: Človek a Příroda (Ember és természet) volt. 200 példányban került kiadásra és *V. Cinyá O. Čechová, E. Hasková, D. Havlicková, M. Houra, L.J. Kašpar, E. Kotrba, M. Nováček, F. Petá H. Storchová és V. Suchánek* nagyméretű szabadgrafikáit tartalmazta, kőrajz- és linó-technikával.

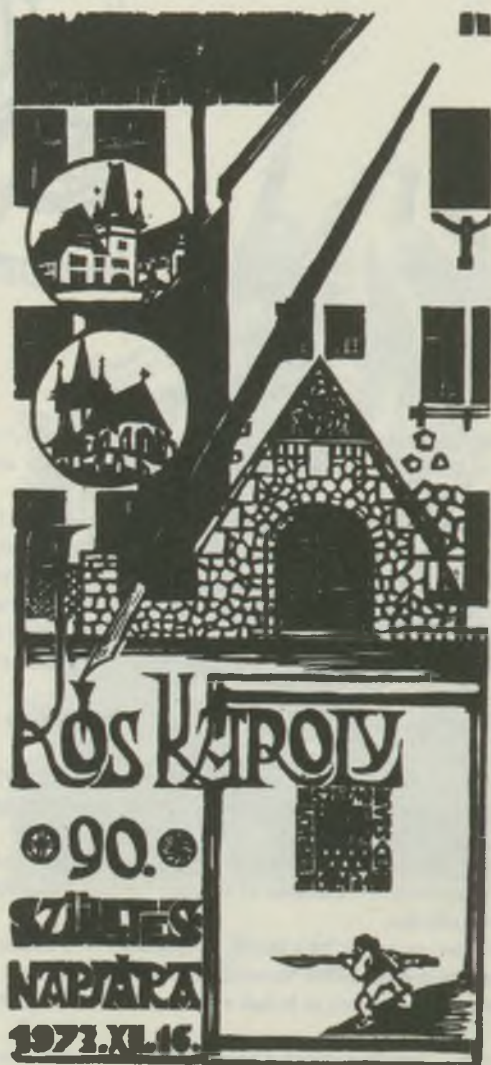
Semsey A

Enyészet

Lenkey 965

LENKEY Zoltán „Enyészet” c. rézkarca C3

IMRE Lajos fametszete X2

Ó S KÁROLY

Ú A „SZENT ÖREGTŐL”

életében így tisztelte *Kós Károlyt* a romániai magyar szellemi élet egyik vezető egyénisége. Ez a kifejezés nemcsak az írónak, építésznek, ipar- és képzőművésznek, plebejus politikusnak szólt, elsősorban a harcos hűségnek, mellyel mindezekben a területeken nagy tudással és magas művészi, hosszú élete utolsó percéig védte népi ihletésű és fogalmazású igazságait.

Önünket ezen a helyen a gazdag életműből természetesen a grafikai terület érdekelt elsősorban. Ezen kevés tanulmány jelent meg róla, s ezek egyike éppen a *Kisgrafika* hasábjain (1974. 3.). A hivatkozásban Gábor Dénes pontos tárgyismerettel jellemzi a könyvművész Kós alkotásait, s ez úgy az egész grafikai működését felöleli. Ismétlések helyett tehát emlékezésül inkább róla s művészi megismeréséről szeretnénk vallani.

Élet és alkotás összhangjának embere volt. Szabad ember a szó filozófiai értelmében, aki mindig teljességgel járta a szükségesnek felismert utat.

Művészi kifejezés különböző módjait nem külön utak, hanem a célhoz közelebb vivő lépéseként alkalmazta. A maga illusztrálta műveiben a szöveg és rajz megkapó természetességgel váltja és egészíti ki egymást, sőt az „Attila királról ének” esetében a rajzok készültek el először. Ezért nem írt le Kós Károly a saját grafikai „ars poétikát”.

Ami a rajz, szerette a fa- és linómetszetet; örömmel üdvözölte például az 1935-ös kolozsvári képzőművész-állítást méltató cikkében is a művészeti ágak alkotóinak szereplését.

Értelem, a logikus cselekvés híve volt a művészet területén is. Nagy bizakodással töltötte el néhány a korunk kérdéseire alkalmazkodó tudatos feladatvállalás, amit az erdélyi művek legfiatalabb lékénél tapasztalt. A tudatosan alkalmazott szerkezetet, az egyértelmű kifejezést tartotta sajátjai esetében is a fő erénynek. A grafikai kifejezés tisztaságáért szállt szembe azokkal, akik abba – szerinte – festői hatásokat keverték.

KÖMIVES KELEMEN

DRÁMA ÉS IRATOK:
KÁRPÁTI-AURÉL
VAJDA-LÁSZLÓ

TARTOS-KIADASA
" 1 • 9 • 1 • 6 "

371

Székely balladák, 3

Kőmives Kelemen (cím)

A szecesszió szellemi áramlatához sorolta törekvéseit. Büszke volt rá, amikor a magyar szecesszió mutató párisi kiállítás anyagában egyszerre szerepelt nemrég egy épület-terve és egy grafikája. Természetesen, — bár ezt talán fölösleges is hangsúlyoznunk, — nem a szecessziós kor végének túlzott, önmagától dekoratív volta volt az ő hangneme, hanem minden művészeti ágban az akadémikus merevséget elutasító, új utakat kereső század eleji ifjú művészek forradalma. Meg is találta az új utat, amikor a népdal szétében mélyedt el, Bartók és Kodály népzene kutatásaihoz hasonlóan saját forrás-keresését.

Már első irodalmi és grafikai jelentkezése a népi mondavilághoz kapcsolódik. Az „Attila királról és a gyökereket keresi irodalmunk számára. Illusztrációi még nem a rövidesen kialakuló, tömör formáira épülő Kós-stílusban születtek, de a felületek tökéletes egyensúlyú kitöltése és a szövegalkotott egységek már sokat ígérő ebben a művében is (1909).

Egyidőben a művel — bár a kívülálló csak a szerző 90. születésnapjának évében ismerték meg — festmények, még jegyességük alatt írt és rajzolt Székely balladák.

Egyik első jellegzetes könyvgrafikája Kárpáti Aurél és Vajda László Kőmives Kelemen c. drámájához készített címlap. Tömör előadásmódja, kitűnő egyensúlya és szépsége vitathatatlan erények (1911). Ekkor kezdett linómetszéssel foglalkozni, melyet két okból is előnyben részesített. Jól megfelelt a grafikai módszer ismeretközlő, nevelő szándékú műveihez, és a nyomdai lehetőségek is egyértelműen voltak a linómetszet, mint a még drágább és vitatható minőségű cinkográfia terén. Igen jó példa erre Erdély kövei c. könyv és a Kós által illusztrált lapok (Vasárnap Kalotaszeg) képanyaga.

Hat ex librise ismert. Ezek közül kettőt a hivatkozott cikk már bemutatott, ismerjünk most még kétet, ugyancsak Gábor Dénes jóvoltából — még kettő: a Tizenegyek antológiájához, és a Székely Béla számára készített.

SZÉKELY-BÉLA
-LIBRIS-1922

KÖS-KÁROLY:

BUDAI
NAGY-ANTAL

is Székely Béla

Budai Nagy Antal (plakátterv) ▷

is a Tizenegyek antológiájához ▷

BEMUTATJA:

A. MAROSVÁSÁRHELYI
ALLAMI · SZÉKELY-SZÍNHÁZ

em is a kisgrafika, de zömmel a kisméretű gra-
rén alkotott egész életében. Talán legnagyobb
alkotása Budai Nagy Antal c. drámájának pla-
melynek itt a tervét mutatjuk be.

Férfiú ... akitől most elbúcsúzunk, a temetőt
em tartotta az enyészet, a semmivé válás biro-
ak", mondotta hamvai felett a kolozsvári te-
n Benkő Samu. Ne tekintsük hát annak mi-
zunk abban, hogy egy ilyen életmű nem múl-
gy nemzet és egy nemzetiség tudatából nyom-
s nélkül.

Imre Lajos

EX LIBRIS

te-111

EGBERT HERFUR

EX LIBRIS-MŰVÉSZETE

(Uj munkatársat köszöntünk ezen a helyen, Gerd Fiedlert (Brandenburg), akinek nagy érdemei vannak a mai magyar grafikumművészetnek a Népköztársaságban történő népszerűsítése terén és aki ezalattal egy honfitársát mutatja be a magyar kisgrafikabarátnak.)

Még művészeti tanulmányai idejében készítette első ex librisét: Hellmuth Rauner pincemester könyvbarát részére színpadi jelenet képében ábrázolta a foglalkozás és a gyűjtés örömeinek összefonódását. Maga a fametszet is mesélő művészetéről árulkodott, a forma és kivitelezés játékosságáról, a kompozíció kiegyensúlyozottságáról.

Ugyancsak főiskolás korában Anne Holstein könyvtárosnő ex libriséhez „perecfigurát” készített: a figura, amelyet a sraffirozás és a hangsúlyozott körvonalak reliefszerűvé tettek, mint egy szivetszerű perccel, az 1975. évi újrakiadás grafikáján új, szimbolikus értelmet nyert.

Ex libriseinek és kisgrafikáinak legtöbbször színezett fametszet: 1975. óta a téma hangsúlyozása célja a meghatározó képi elemeket ecsettel színezi. Olyasfajta képeskönyv-festészet ez, amely gyermek- és ifjúsági könyvek és a leipzig-i Verlag für die Frau különleges osztályának luxus-kiadványai között foglal helyet. Így fordul a grafikus a közönséghez: gyermekekhez, fiatalokhoz, felnőttekhez. A fáradhatatlan művész, de éppen nem problémamentes világa a malborki biennálén kiállított, Jörg Viehrig részére készített könyvjegyével megérett közönségre talált.

bert Herfurth grafikai alkotásainak legnagyobb részét a könyvillusztrációk teszik. Jelen kereteink között nem lenne célszerű a címek hosszas felsorolása, mivel a magyar olvasó részére ezek a kiadványok nagyrészt ismeretlenek maradnak. Ezen nem is lehet csodálkozni, mert a legtöbb könyve röviddel megjelent után elfogyott. A technikáinál is érezhető az eredeti tervhez való alkalmazkodás. A már ismert és elismert fametszetek mellett tollrajzok és festékszórásos technikák nyerne alkalmazást. 1976-ban megjelent „Epigrammait” díszítette rézkarcokkal a leipzig-i Insel-Verlag számára. Ő maga is szenvedélyes könyvgyűjtő, érthető tehát, hogy ez a munka különösen érdekelte. Ezekért az illusztrációkért az 1971-es Nemzetközi Könyvművészeti Kiállításon (IBA 77) megtisztelő elismerésben részesült.

Dr. Albert Herfurth 1944. április 5-én született a sziléziai Wiese-ben. A középiskola elvégzése után 1960-1964-ig az offset-retusőri és értékpapír-technikusi szakmát tanulta és ebben a munkakörben dolgozott. Ezután a leipzig-i Grafikai és Építőművészeti Főiskolán tanult Wolfgang Mattheuer professzornál. 1971-ben katonai szolgálatot teljesített, majd ezután aspiráns és tanársegéd volt a berlini Művészeti Főiskolán. Ugyanebben az évben kezdett dolgozni mint „mestertanuló” Dr. Albert Karp professzor mellett, aki a leipzig-i Könyvalkotási Intézet vezetője és sok éve igazgatója volt a leipzig-i Főiskolának. Dr. Herfurth kiállításai voltak Erfurtban, Halleban, Leipzigben, Jöhnsztadtban és Grimmában. Tipográfus és tervező feleségével, Renate Herfurthtal, közös kiállításai voltak Berlinben, Cottbusban, Leipzig-Meeraneben, Neustrelitzben és Rostockban. Számos helyen szerepelt egyéb kiállításokon. Ezek közül megemlítenénk a bledi, lisszaboni, malborki és banska-bystricai ex libris kiállítások.

A magyar ex libris-barátoknak el kell mondani, hogy bár az ex librisnek Németországban nagy hagyományai vannak, pillanatnyilag kevés figyelemreméltó lap készül. Az NDK-ban jelentős grafikusok alkotnak a kisgrafikának ezzel az ágával, mégis az alkotó munkájuknak csak mellékes részét képezi. Egbert Herfurthnál is csak kevés ilyen kivitelezett feladat szerepel: 1974-ben a feleségének és Ilse Gartner szedőnek készített egy-egy fametszetet. A következő évben Jörg Viehrig és Dr. Wolfram Köhler részére készített színes fametszetet. A legutóbbi hír egy, az Insel-könyvtárban dolgozó Hans-Jürgen Schramke részére készülő ex librisről szól.

A legfontosabb jellemzők Egbert Herfurthnál humoros ötletei, amelyek csipősek és szellemes formák egyszerű előadása, amelyet a lényegre törő redukció kellemes érzése és énjének valódi művészi tükröződése kísér. Ezt bizonyítja szabad grafikáinak és poszterjeinek nagy száma, amelyek többnyire színesek, és amelyek kívánatos darabjai a gyűjtők mappáinak.

Engedjék meg még egy megjegyzés: az illusztrátor azon igyekszik, hogy a könyv tartalmához kapcsolódóan gondolatként ébresszen az olvasóban. Mily szép egységet nyerhet a könyv, ha annak illusztrátora jellemzi a tulajdonosát, ami leginkább az ex librisek barátai számára valósítható meg.

Gerd Fiedler (NDK)
Fordította: Dr. Csányi István

EXLIBRIS
Hellmutt Rawner

KARANCSI SÁNDOR

int műgyűjtőnek — mindig nagy örömet jelent egy művész műtermét meglátogatni, betekinteni a műhelyébe, ellesni egy-egy mű születését. Legalább ilyen öröm, a művészt otthonunkban meglátogatni, a kedves vendégünnepet viszonzni, gyűjteményünkről véleményét meghallgatni, és hosszabb beszélgetni az őt foglalkoztató problémákról élményekről.

Ennek örömben volt részünk ez év augusztusában, mikor a gyergyószentmiklósi Karancsi Sándort látogattuk meg vendégül, viszonzhattuk két év előtti szerető gondoskodását romániai útjainkon.

Én is jöttem romániai utainkon — én a jugoszláviai Bledben a XV. Nemzetközi Ex Libris Kongresszuson is megismerkedtem meg személyesen a romániai grafikusművésszel, Karancsi Sándorral. Akkor még alig egy éve volt a Kisgrafika Barátok Körének, és első nyilvános nemzetközi szereplése volt a bledi kiállítás. Ott is megismerkedtem az első munkáival, köztük pályázati lapjával, ami méltán aratott sikert. A pályázatot „A könyv közelebb hozza egymáshoz a nemzeteket” címen hirdették. Karancsi Sándor olvasó Mars-a pályadíjat nem nyerte meg, de érdeklődést keltett munkássága iránt, és népszerű egyénisége volt a kongresszusnak.

Sok jóbarátra tett szert közvetlenségével, kedves humorával, a kirándulás minden percét rajzol használó művész. Azóta sok-sok levelet kap Belgiumtól-Csehszlovákiáig Európa minden országtól. Népszerűségéhez hozzájárult a XVI. Nemzetközi Ex Libris Kongresszuson elért II. díja.

Életrajzi adatait, munkásságát a Kisgrafika Értesítő 1973. 2. számában Elekes Vencel ismertette. Nem akarok ismétlésekbe bocsátkozni, így csupán néhány szóban az eltelt 4 esztendőről írok.

Kisgrafikáinak száma elérte az 500-at. Ezekből, és tollrajzaiból, aquarelljeiből az utóbbi években kiállítása volt hazájában. (Gyergyószentmiklóson kettő, Csíkszeredán, Kolozsvárott az „Uj Élet” kesztőségében, és a messzi Caracalban (Bucuresti mellett) egyaránt nagy sikerrel.

Linómetszetein és rézkarcain (melyeket az utóbbi két évben készített) Karancsi Sándornak két arca merhetjük meg. Míg linóban játékosan vidám, humoros lapokat készített, addig rézkarcait a mély lírával hatja át.

Kedves költőjének Nagy Lászlónak versei hatására készültek szép illusztrációi, egész sorozata Divina Comedia-jához és sok-sok lap a szülőföldről, szűkebb hazájáról, a fenyvesekről, a székely erdőkről.

Lapjait átfűti az optimizmus, a jövőbe vetett hit, hit abban, hogy a könyvek és a művészet közelebb hozzák a nemzeteket egymáshoz. Az ő hazájában Romániában sokkal nagyobb súlya van ezeknek a dolgoknak, ott ahol több nemzetiség él együtt.

Művészt élőszóban, vagy írásban egyaránt nehéz bemutatni. Bízom benne, hogy mellékelt műveim közül többet elmondanak róla.

Pittmanné Mikó Ilona

KARANCSI Sándor linómetszetei X3

ZEI TÉMÁK A KISGRAFIKÁBAN

tanulmányt eredetileg külön kiadványként terveztük megjelentetni. Minthogy ez anyagi és technikai okokból nem volt lehetséges, előző számunkban elkezdjük folytatásokban történő közlését. Sajnos a szerző, Karancsi Sándor nem értett egyet elgondolásunkkal és jogi képviselője útján a tanulmány további közlését tiltotta. Szerkesztőségünk olvasóink igényeit kívánta a közléssel szolgálni, és bár tévedése jóhiszeműen elnézhető, annak hátrányos következményeit vállalta. A kéziratot a szerzőnek visszajuttattuk, anyagi igényeinek kielégítettük, olvasóinktól pedig elnézést kérünk, hogy a tanulmány közlése ilyen körülmények között csak részben történt.

Szerkesztőség

LÓZÁS

A KISGRAFIKA 1977/2. számában közölt „Zenei témák a kisgrafikában” c. írás szerzője *W. Helfenbein* a következő megjegyzést fűzi: „Alul a kis magyarázó rajzok feleslegesek, a lényeges gondolatot sem adnak, az ex librishez nem illenek”. Ezeknek a rajzoknak azonban nem is kívánt szerepet adni, ugyanis itt ú.n. „szegély-jegy”-ről (remarque) van szó. A rézkarcoló művésznél a keskeny sávra rajzolt, kötetlen témájú, csapongó fantáziájú karccal ellenőrzi a maradásukat. A sorozatos nyomtatás előtt a szegélyt legtöbbször levágják a rézlemezről, így a szegélyes nyomatoknak különleges értéke lehet. De az is megtörténhet, hogy a szegélyt nem távolították el a nyomtatás végleges formában is ezzel együtt történik. Elképzelhető ugyan kapcsolat a kompozíció és a szegélyjegy rajzai között, de ez egyáltalán nem szükségszerű velejárója.

(Szerk)

VIRÁGOK HATALMA

A debreceni országos virágkarneválhoz ötödik alkalommal kapcsolódik a virágos ex librisekből kalmi grafikákból rendezett kiállítás. Ezek a kiállításokon közel ezer grafikai lap került látogatók elé, mintegy 250 hazai és külföldi művész alkotása, akik 20 országot képviselnek. Az eddig kiállított lapokon 150 különféle, legtöbbször botanikailag is meghatározható virág található.

Az ötödik virágos ex librisekből rendezett kiállításon 202 lap volt látható, amelyek nagy részük az utóbbi két év „terméséből” való és így ez alkalommal kerültek először falakra.

Ezek a miniatűr alkotások az ember, virág és a könyv kapcsolatát mutatják be. És utalunk rá, hogy a virágnak jelentős szerepe van a szépet szerető ember életében. Ezek a grafikák a szépet szerető ember teremtő emberről vallanak. A virágnak minden nép kultúrájában jelentős szerepe van. A virág szimbolika a világ minden táján jelképe a megújuló természetnek, az életnek, a szerelemnek, a békének, az emberségnek.

A virágok nemcsak gyönyörködtetnek, hanem inspiráló erővel hatnak költőkre, írókra és művészekre is. Formáik, színeik, születésük, pusztulásuk, az időjárással való dacolásuk mind-mind versbe, fába kívánkozik. *Juhász Ferenc*: A virágok hatalma című versben így vall erről:

„... Rózsa, Vízililiom, Nárcisz és Szarkaláb,
 ti büntelenek, jól tudom, mi szívrünk mostohább,
 ti erősek, hatalmasok, ti hangtalan-születők,
 ti szótlan-meghalni-tudók, hősök, megadó szeretők,
 ...”

A kiállított lapok mindegyikéről szívesen mondanám el élményeimet és benyomásaimat, de ez a látóközterület miatt lehetetlen. Ezért néhány lapot emelek ki. E kiemelés nem rangsort jelent, hanem a legjellegzetesebb alkotó művészekre irányítom a figyelmet.

JSEK linómetszete X3

oldalon JÓZSA János és FERY Antal fametszetei X2

NAGY Árpád Dániel fametsze
CSIBY Mihály linómetszete X

Az ember, virág és könyv kapcsolatára utaló lapok közül *O.M. Divi* – Lenkey István nevére készült ex librise és *Józsa János* Simon Mária nevére készített fametszete, mely Ady születésének 100. évfordulójára készült, a legjellemzőbb.

A virágok formája *Otakar Mariknak* Semsey Andor részére készített ex librisén tanulmányozható jobban. Itt az ábrázolt csillagfürt finom vonalakkal, technikásan és botanikailag kifogástalanul adja vissza a virág minden sajátosságait. A vonalak egyszerűsége, erőteljessége élővé, elevenné teszi a virágot a szeten is. Ugyanez mondható el *Jakubowski* finom vonalú rézmetszeteire is, amelyek a kiállítást mint kintőknek különös gyönyörűséget okoznak.

Otto Feil az alpok virágait metszi linóleumra, míg *Józsa János* alkalmi grafikáján Debrecenre liceum mellett a Hortobágy és a Nagyerdő virágai vannak együtt, hogy ezzel is utaljon e három helyros összetartozására. Ez az alkalmi grafika díszítette a szocialista brigádoknak adott emléklapot is.

Az Amerikában élő litván *Vytautas Virkau*, szinte herbáriumot készítő művész, aki egyszerűség kitűnő rajztudásával ragadja magával a nézőt.

Karancsi Sándor, *Kósa Bálint*, *Vecserka Zsolt* Romániát képviselik kiállításunkon *Duinea Dafin* együtt. Spanyol, portugál, olasz és dán művészek alkotásai is tablóra kerültek.

Amikor végig néztük a kiállított lapokat, szinte önkénytelenül arra kellett gondolnunk, hogy van-e, akit nem érintett meg a „Virágok hatalma”.

A kiállított könyvjegyek és alkalmi grafikák azt bizonyítják, hogy a virág, a könyv és a munka az ember életének olyan szerves része, amely nélkül sivár, hideg, üres lenne életünk. Életünket e három elem határozza meg, teszi teljessé és boldoggá. A virág örömet szerez, nyugalmat ad, bánatot old és így májja életünket. Ezt az emberi és életet formáló kimondhatatlan hatalmat így fogalmazza meg *J. Ferenc*:

„Virágaim, ti győztesek, elhullni sohasem szabad,
az ember álmodjon tovább, mert ember csak így marad!”

Lenkey István

GYŰJTŐK FÓRUMA

HOGYAN LETTEM KISGRAFIKA ÉS EXLIBRIS GYŰJTŐ

Sok-sok évvel ezelőtt a pécsi nagyhírű Taizs-nyomdában töltöttem ifjúságom talán legszebb, legértelmesebb éveit. Itt, ebben a patinás város még patinásabb, sok tradíciót őrző, ápoló nyomdájában szívtam a könyvek szeretetét, megbecsülését és felismerését annak, hogy milyen nagy jelentőségű a könyvalkalmaknak, külsejének és belső tipográfiájának, illusztrációinak művészi kialakítása. A nyomdában számtalán igen szép kivitelű könyv is készült, — de különösen sok könyvvel ismerkedhettem meg a nyomda munkatársainak munkájában, ahol tanuló éveimet töltöttem. Sokan hozták oda könyvtáruk féltett kincseit, amelyek az idő vasfoga kikezdezt és igényes buzgósággal magyarázták, kérték, hogy a mester varázsolja ujjaikkal a könyveinket. Egészvászson, félbőr, egész bőr kötések, kézi filettás díszítésekkel gazdagítva kerültek ilyen módon vissza tulajdonosukhoz. Ezekben a különlegesen szép könyvekben találkoztam először „Ex libris” - szövegű kis címkékkel, amelyek jelentőségét is csak később tudtam meg. De láttam azt is, hogy sokan a saját nevére szóló ilyen címke volt a könyvükben, még nagyobb gonddal kérték annak megírását. Aztán a nyomdában is készült néhány ilyen címke, faducról nyomva és kértem ilyet a nyomdai társaktól, — így, a kezdeti néhány darabbal indult a gyűjtésem. Az élet sora másfelé irányította életemet — de a könyvek szeretetét már nem ölhette ki belőlem semmiféle viszontagság. A könyvek szeretetén pedig egyre jobban kezdett érdekelni az a kis címke-fajta, amelyből néhány darab ott lapult egyik domoszló lakásom alján. Elővettem, nézegettem: *Havas László*, *Gebauer Ernő*, *Martyn Ferenc* neve és szignója fémlapra azokat. S egyszer csak baráti körben hallottam hírért a KBK-nak s annak, hogy az én elrakott kis címkéim bizony értékek, hiszen valódi, kisgrafikai remek. A többi már gyorsan ment: néhány jóbarát, barátom és a pécsi KBK összejövetelén átsegítette a „koca-gyűjtés” kezdeti nehézségein. Bizony eleinte csak a gyűjtés, amíg nem volt saját exlibrisem, majd mindinkább belemelegedve a gyűjtésbe, mint szorgalmas

KARANCSI Sándor és STETTNER Béla linómetszetei

Iátogatója az összejöveteleknek lassan már nem kellett irigykedve nézmem a mások szép kisgrafikáit: *Andruskó Károly, Karancsi Sándor, Kollmann Jenő, Hoós Elvira, Stettner Béla, Fery Antal* jótárból nemsokára már én is „csereképes” lettem. A pécsi KBK éltető-oszlopa, Szentesi Flórián melegsbarátsága és mások jó tanácsai segítettek egyre szebbé, értékesebbé formálni gyűjteményemet, amia a művészek és technikák szerint elrendezve gondozok. Bled és Helsingör valamint a számos hazai találkozó, különösen pedig a III. Országos Kisgrafikai Találkozó Pécssett kitörölhetetlenül él bennem és arra tartat: ne csupán gyűjtsem a kisgrafikai szépségeket, hanem a Baráti Körön keresztül igyekezzem azt tálalni is. E szeretet és szolgálat teszi bennem teljessé a művészi szép igazi örömet.

Kovács József (P)

ANDRUSKÓ Károly és KORDA BÉLA linómetszetei

RY Antal
deti fametszete X2/2

VETKEZŐ SZÁMUNK TARTALMÁBÓL:

egyelőre még nem tudjuk utólrni önmagunkat, következı számaink arculata is kezd kialakulni, és a lélsre váró írásokról itt adunk elızıes tájékoztatást. Mai magyar grafikusmıvészeink közül *Gácsi* Ályról ír Pittmann László, *Lenkey* Zoltánról pedig Lenkey István. A múlt magyar exlibrismıvészeink értetésénél a tervszerıségbe a véletlen is belejátszik, így közölhetjük a század elején mıködött *Tlik* Tiborról egykori fehértemplomi földijének, a jelenleg Ausztriában élı Alfred *Kuhn*-nak cikkét. *eti* István magyar szobrászok által készített könyvjegyek közül mutat be néhányat. Kongresszusi év n a XVII. Nemzetközi Ex Libris Kongresszus rendezıjének, Svájcnak mai könyvjegymıvészetérıl tá- zottat a svájci ex libris-klub szerkesztıjének, E *Wetter*-nek írása. Folyamatosan adunk tájékoztatást azai és külföldi kiállításokról, kiadványokról, hírekrıl. Hiányoljuk tagtársaink lelkesebb közremıkö- ét. Egy-egy írást valósággal úgy kell kiharcolni a szerzıktıl.

Anatolij KALASNYIKOV fametszete X2

ALASNYIKOV fametszete X2

**BARÁTI BESZÉLGETÉS SALAMON VUL-LAL,
A MOSZKVAI EX LIBRIS GYŰJTŐK TITKÁRÁVAL**

Én alkalommal jártam egy hatalmas, de gondozatlan magánkönyvtár benyomását keltő lakásban, az Íróasztalon kiismerhetetlen rendetlenségben kéziratok, grafikák, levelek, borító tervek heverték. Úgy éreztem, mintha minden ami jellemző egy aktív kiadói szerkesztőre, mert Salamon Vul fő tevékenysége népszerűsíteni a szovjet grafikusok munkáit és ezzel szorosan összefüggve megszerettetni a kisgrafikákat és ezeket a művészetek kedvelőivel, sőt felkelteni a szunnyadó gyűjtőszenvetélyt.

Vul elmondta, hogy bemutatni egy művészt munkáin keresztül és abból a szépet közkinccsé tenni a célja. Mint kívülről állítottam, hogy a klub tevékenységének irányítása teljesen betölti életét.

A moszkvai ex libris-gyűjtők klubja 1962-ben alakult. A hatvan fős tagság grafikusok, művésztanárok, írók, nyomdászok és más művészeti ágakban tevékenykedőkből áll.

A klub jelentős egy klub életében. Az első kísérlet a tagság összefogására nehezen ment. A művészek nagy része csak egy kirándulásnak tekintette az ex librisek készítését. Jelentős lökést adott az 1964-es krakkói és a 1970-es budapesti kongresszus, melyeknek keretében tartott kiállításokon a szovjet grafikusok megismertették a klubot. Ennek a sikernek köszönhető, hogy a Művelődésügyi Minisztérium felfigyelt a klub tevékenységére és a „Knyiga” könyvkiadón keresztül hathatósan elősegíti kiadványaik megjelentetését és forgalmazását. A kiadó a bázisa a moszkvai ex libris gyűjtők klubjának. A magas állami dotációval támogatott, olcsó kiadványok 200-tól 20 000 példányban készülnek. Az 1962-től megjelent több mint 190 kiadvány nagy részét a klub-émlékeztetők, ezen kívül 8 rangos ex libris-könyv és 17 kiállítási katalógus adja ki.

German RATNER műanyagmetszetei X6

Több, a magyar ex libris-barátok által is jól ismert művész munkáit adták ki. Így *Anatolij Kalaszin, German Ratner, Nyikoláj Jeremcsenkó, Peteris Upitis, Richardt Mutazo, Mihail Motorin, Vagyim Puskin* grafikáit illetve ex libriseit. A klub néhány tagja a Központi Lenin Könyvtár munkatársaival közösen megszerezi az ott található könyvjegyeket. Ennek eredményeként már több tematikus kiállítást rendeztek a könyvtár anyagából.

Tevékenységük nemcsak az ex librisek felkutatására, gyűjtésére és rendszerezésére terjed ki, hanem napjaikon bemutatnak könyvritkaságokat és ismertetnek nyomdatechnikai eljárásokat.

A klub szoros kapcsolatban van a Könyvbarátok Klubjával (CDRI), a Nyekraszov könyvtárral, a moszkvai Puskin múzeummal, annak grafikai kabinetjével és a Szovjetunió Művészeti Akadémiájával.

1968-ban és 1969-ben a Nyomdaipari Egyesüléssel közösen rendeztek kiállítást.

A számos hazai ex libris-kiállítás közül kiemelkednek a szokolnyiki parkban megrendezett könyvjegyek, az EXPO-70 és EXPO-71 keretében bemutatott kisgrafikai művek, valamint a poznańi könyvkiállítás anyaga mellett ismertetett ex librisek.

1975-ben kamara kiállítást nyitottak meg a nemzetközi „Könyv-75” bemutató keretében.

Ez az év még egy sikert hozott: a Szovjet Művelődésügyi Minisztérium rendezésében a klub által összegyűjtött grafikai anyagot két alkalommal mutatták be Brazíliában.

1976-ban a Központi Lenin Könyvtárban és a moszkvai Tisztai Klubban rendeztek kiállítást.

P. Upitis 1974

P. UPITIS és W. FROLOV fametszetei X2

...ásaik tematikai megválasztása is érdekes és követésre méltó. Rendeztek kiállítást híres emberek, po...
i személyiségek és legutoljára az orosz és szovjet írók ex libriseiből. Így nemcsak a grafika kedvelői...
hanem az irodalom-barátoknak is örömet szereztek, amikor a kiállított lapok között felfedezték ked...
frójuk ex libriseit. Talán ez volt az egyik legnépszerűbb és leglátogatottabb kiállításuk, melyet a...
kvai „Voproszű Literaturű” (Az irodalom kérdései) című irodalmi újsággal közösen rendeztek.
ub élénk kapcsolatot tart fenn főként a szocialista országok, de a nyugati országok klubjaival is, és
keresztül a világ gyűjtőivel.

non Vul úgy nyilatkozott, hogy még sok lehetőség nyilhat a budapesti és moszkvai klub közötti kap...
tban. Például minden feltétel biztosítva van részükről egy átfogó, klubjuk összes művésztagjának
cáit bemutató kiállítás anyagának elküldéséhez.

érdemtelen megemlíteni, hogy a moszkvai ex libris-barátok klubja a legnagyobb és legtevékenyebb a
ló klubok közül a Szovjetunióban.

redményekért és a sikerért keményen kell dolgozni. Ezt az elvet vallja a moszkvai ex libris gyűjtők
ának vezetősége és a művész tagok.

rvén eddigi tevékenységüket, biztos vagyok benne, hogy a további sikerek nem maradnak el és még
os értékes lappal, kiadvánnyal, valamint gondosan rendezett kiállítással reprezentálják a szovjet
bris és kisgrafika művészetet.

Szölgény Pál

XVII CONGRESSO INTERNAZIONALE DELL'EX-LIBRIS

Megérkezett az 1978. augusztus 16-20. között, a svájci Luganóban megrendezendő XVII. Nemzetközi Ex libris Kongresszus meghívója. A meghívót aláírta Carlo Chiesa elnök és Emilia Mussard titkár személyesen. Teljesen hívják a világ ex libris-kedvelőit a kongresszusra, amelynek jelmondata: CARPE DIEM, „használd a napot” és amely a legjobb alkalom művészek, gyűjtők és ex libris kedvelők találkozására, szerkesztésére, megismerkedésre, cserére.

A program nagy vonalakban a következő:

- augusztus 16. szerda: d.u. 15 órától a résztvevők fogadása, dokumentáció, a FISAE IV. kongresszus zárógyűlése, te, ajándékok stb. kiosztása
- augusztus 17. csütörtök: 9,30 FISAE delegátusok közgyűlése
10,30 Kongresszusi megnyitó
11,30 Kiállítások megnyitása, pályázatok eredményhirdetése, a városi kávéházban felajánlott aperitif.
- augusztus 18. péntek: Autóbusszirándulás az alpesi hágókhoz: Lukmanier, Oberalp, Gottardo, Locarno, Locarno visszatérés Locarnon keresztül, egyszerű ebéddel.
- augusztus 19. szombat délelőtt: a Német Ex Libris Egyesület (DEG) közgyűlése, délután a Svájci Ex Libris Klub (SEC) közgyűlése. Kirándulások, templom- és múzeumlátogatás Este: ünnepi vacsora.
- augusztus 20. vasárnap: búcsútalálkozás.

A kongresszus alatt bőséges cserelehetőség lesz. A Villa Ciani 10 termében számos ex libris kiállítás lesz. További kirándulások is tervbe vannak véve. Az 1978 május 30-i határidőig jelentkezésüket bejelentő résztvevők részletes programot kapnak.

Résztvételi díj: 120 svájci frank, kísérők 100 frank (ajándékok nélkül). A szállásokat a résztvevők önmagukra vetlenül rendelik meg a rendezőség által küldött levelezőlapok felhasználásával. Meghívóigénylés a Lugano városi hivatalnál történik (Cím: XVII Congresso Internazionale dell'Ex-libris, Segretariato, Via Pretorio 20, Lugano, Svájc.)

A XVII. Nemzetközi Ex libris Kongresszus alkalmával két pályázat került kiírásra:

I. *Lugano város díja*: A téma szabad, de kéri, hogy a könyvjegyen legyen feltüntetve a következők: Ex libris Città di Lugano. A téma utaljon a városra, műemlékeire, tavára, hegyeire. Az ex libris műveket a város könyveit fogja díszíteni. A művészek egy vagy több művel pályázhatnak. Minden grafikai műve meg van engedve, tollrajz is, amennyiben fotomechanikai úton kifogástalanul reprodukálható. A pályázatoknak 1978. június 30-ig be kell érkezni a kongresszusi titkárság fentebb közölt címére. A pályázatok jellegével láthatók el. Ezt a jeligét kell felírni egy lezárt borítékra is, amely a pályázó nevét és címét tartalmazza. A pályaművek 2-2 példányban küldendők el ezek a szervezők tulajdonában maradnak. Az eredményről álló nemzetközi zsüri döntését nem lehet megtámadni. Díjak: I. díj: 1000 Sfr, II. díj: 600 Sfr, III. díj: 400 Sfr. A díjazott művek Lugano város tulajdonába kerülnek, és azokat tetszés szerint felhasználhatják. A díjakat csak akkor adják ki, ha a művészek a könyvjegyek faducát ill. lemezét átadják. A pályázatok beérkezéskor a Villa Ciani termeiben ki fogják állítani.

78 ~ LUGANO

16 - 20 agosto 1978 Lugano   organizzato dal Club Ex-Libris Svizzero

ABIO SCHAUB ALAPÍTVÁNY DIJA. (F. Sch. zeneművész, 1948-1975). Az ex libris ill. ex musicis a zene. A művészek a zene bármelyik területéről vehetik a kívánt motívumot. A magas- és mély-nó eljárásokon kívül tollrajz is küldhető be, amennyiben kifogástalanul sokszorosítható. A könyvtartalmazza a következő feliratot: „Ex libris (ill. ex musicis) XVII. Congresso Internazionale dell'Ex Lugano 1978” és maradjon hely az esetleges tulajdonos nevének feltüntetésére. A pályaművek (egy-több mű) 2-2 példányban 1978. június 30-ig a kongresszusi titkárságához küldendők, jellegével ellátandó előző pályázatot). A pályaművek az alapítvány tulajdonába kerülnek. Az 5 tagú nemzetközi zsűri-észe nem támadható meg. Díjak: I. díj: 1000 Sfr, II. díj: 600 Sfr, III. díj: 400 Sfr. A díjazott műveket az alapítvány tetszés szerint felhasználhatja. Sokszorosítható grafikával készült műveknél a díj kiadásának költsége a dúc, ill. lemez átadása. Ennek a pályázatnak a teljes anyaga is kiállításra kerül.

A kongresszus alkalmával rendezendő nemzetközi ex libris-kiállításról még nem kaptunk hírt. Már közöljük, hogy a kiállításra kizárólag a KBK-n keresztül lehet műveket küldeni (a rendezőség felhívjuk, hogy csak a körünkön keresztül érkező műveket állítsák ki). Természetesen ez nem vonatkozik a pályázatokra, erre mindenki egyénileg küldi műveit a közölt feltételek szerint. Kérjük a pályázókat, hogy műveiket kellő önkritika gyakorlásával adják postára...

Perei Z.

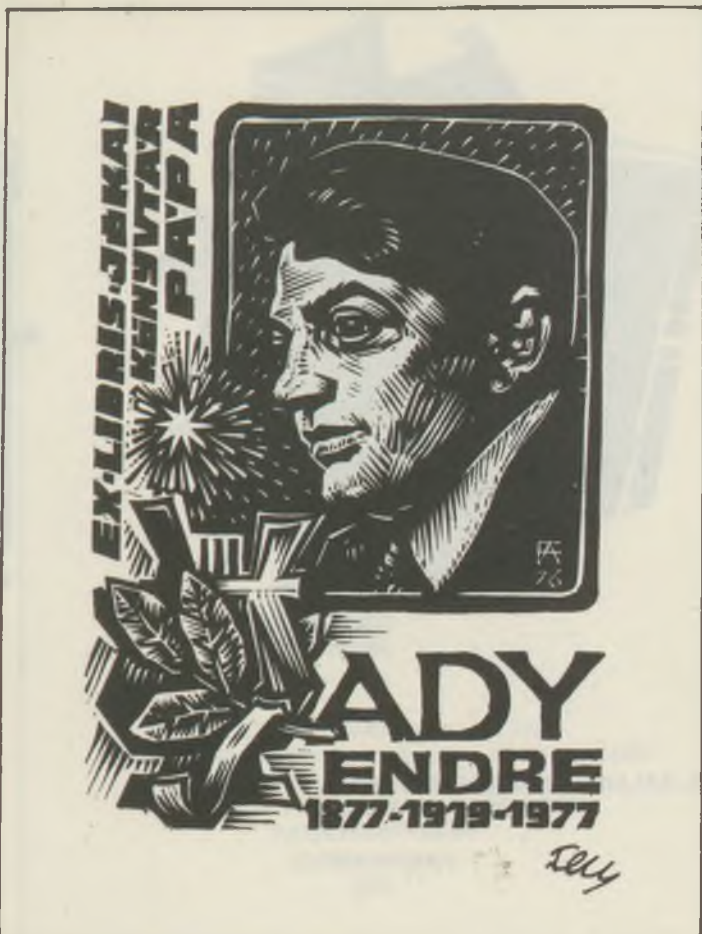
PEREI Zoltán fametszetek

Perei Zoltán képgrafikáiból rendezett nagyszerű kiállítást 1977 novemberében a Jászberényi V. Könyvtár. A tárlatot B. Supka Magdolna művészettörténész nyitotta meg. A kiállítási meghívó és katalogus Perei Zoltán eredeti ducról nyomott kisgrafikáit közölte.

„ADY LAPOK” címmel a Fészek Művészklub igazgatósága és a K.B.K. közös rendezésében 1977 november 15-én kisgrafika-kiállítást nyitott meg a Művészklubban Barabás Tibor Kossuth-díjas. A kiállításról lapunk más helyén közlünk beszámolót.

A Balmazújvárosi Múzeum és a Veres Péter művelődési központ rendezésében 1977. október 1-én *Műemlékvédelem az ex libriseken* címmel kiállítás nyílt meg. A megnyitó után Lenkey István tartott előadást és Józsa János grafikusművész tartott bemutatót.

A KBK pécsi csoportja 1977. november 30-i összejövetelén Takács Dezső tanár a grafikai technikáról tartott bemutatót. Ugyancsak Takács Dezső szerepelt Szatyor Győzővel együtt a Gdanskban megrendezett pécsi napokkal kapcsolatos grafikai kiállításon is. A csoport gyűjtői és grafikusai 1977. december 19-én a Derkovits Pinceszobában mutatkoztak be a Műgyűjtők és Műbarátok körének összejövetelén.

Antal fametszete X2

Antal grafikusművész könyvjegyeiből rendezett kiállítást a Pest Megyei Művelődési Központ és Könyvtár Szentendrén. A kiállítást 1977. október 31-én Semsey Andor nyitotta meg.

Vavczky Zoltán rézkarcaiból, rajzaiból és ex libriseiből rendezett emlékkiállítást a budafoki Szesztögyár Komplex-brigádja. A megnyitóbeszédet 1977. november 2-án Pogány Ö. Gábor, a Nemzeti Művelődési Intézet főigazgatója mondta, Varga Nándor Lajos pedig személyes emlékeiről beszélt.

Bordás Ferenc kisgrafikáit mutatta be 1977. szeptember 23-án az Eötvös Károly Megyei Könyvtár Pérmében és 1977. december 6-án a Jókai Mór Városi Könyvtár Pápán, mint a Poór Ferenc szervezésben tervszerűen rendezett Kisgrafika Galéria soron következő kiállítását. Mindkét kiállítást Semsey Andor nyitotta meg. Ez alkalomból kiadásra került a Kisgrafikai Füzetek 6. száma Galambos Ferenc vezetésével. A kétszázhatvan jóval meghaladó számú kiállított művek felsorolását Bordás Ferenc kisgrafikakötésjegyzéke követte. Ez a felsorolás 1936-tól a kiállítás idejéig 305 könyvjegy, alkalmi és egyéb grafikai adatait közli. Bár ez az eddig közölt legteljesebb lista, korántsem tekinthető még teljesnek. Semsey Andor mindkét kiállításon megjelent és válaszolt az érdeklődők kérdéseire.

UNIVERSITY
OF MINNESOTA
LANDSCAPE
ARBORETUM
ex libris

V.O. VIRKAU klisérajza

TROJAN Marian József fametszete X2

Brandtner Kálmán tagtársunktól is el kellett búcsúznunk. 1977 október 29.-én, 79 éves korában, hosszenvedés után hunyt el. Klubnapjainkról a kedves, mindenki által tisztelt, vidám ember gyűjtőnek és vésznek egyaránt hiányozni fog.

Egri csoportunk elkészítette az 1978. évi munkatervét. Az összejöveleken bemutatkoznak a portban működő grafikusok, gyűjtők, szakmai előadásokat tartanak és számos kiállítás rendezését ték tervbe az egri Megyei Könyvtárban, a Tiszti Klubban, a hatvani könyvtárban és a megye számos városában és községében.

Az egri csoport az 1977. évi Képzőművészeti Világhét alkalmából az egri Tiszti Klubban kiállítást dezett *Egri ex librisek* címmel. A kiállítást rendező Nagy István tárlatvezetést is tartott. Ugyanezen a lomból Karácsond, Hort és Lőrinci községi könyvtáraiban is rendeztek kiállítást, a verpeléti tiszti klubban pedig Krim 31 művésznének mintegy 300 könyvjegyet mutatták be.

A VI. Komárom megyei Könyvtári Hét alkalmával Tatán kiállítás nyílt meg 1977. szeptember 13- városi könyvtárban Pastinszky Miklós helytörténeti kutató gyűjteményéből. A kiállítás áttekintést ad a XVII-XX. századi magyar és külföldi exlibrisekből. Különös értéket képviseltek a régi magyar ex librisek. A kiállítást megnyitó *Vertel József* grafikusművész hangsúlyozta annak szükségességét, hogy külföld példára nálunk is elkészüljön a régi magyar ex librisek monográfiája. (Ennek fontosságát lapunk is többször hangoztatta! Szerk.)

ISEK és M. KISS József linómetszetei X3

Füvárosi Szabó Ervin Könyvtár propagandatevékenységében egyre nagyobb teret nyer a művészi kisgrafika. Szabó Ervin születésének 100. évfordulójára. M. Kiss József készítette el az intézmény linómetszetű ex librisét, amely a könyvtár névadóját ábrázolja. Ugyanő metszette a Magyar Könyvtárosok Kongresszusa IX. vándorgyűlésén kiosztott Szabó Ervin emléklap illusztrációját is. Bakallár József festőművész linómetszetű ex librisét a könyvtár által kiadott levelezőlapon láthatjuk.

A legújabb számunkban, a St. Niklaas-i ex libris centrumról szóló közleményünkben a Dr. Kovács László által kezdeményezett magyar ex libris-központ szomorú sorsáról írtunk. Híradásunkra Szerencsi Zempléni Múzeum igazgatója, Dr. Petercsák Tivadar válaszolt. Idézzük a levélből: „Dr. Petri László útmutatása alapján a múzeum 1967-es alapításától kezdve létezik kisgrafika gyűjteményünk. „...a magyar ex-libris-központ gondolatának megvalósítását ma is időszerűnek tartjuk” „...egyik feladatunknak a kisgrafikát tartjuk. A szűk elhelyezés ellenére eddig is állandó kiállítást tartottunk fenn. Tervezzük, hogy a szerencsi Rákóczi vár restaurálása után egy-két teremben változó anyagú állandó kisgrafika bemutatót rendezünk.” „...úgy érezzük, hogy részünkről nem lehet „közömbösségről” és „nemértésről” szó”. Örömmel adunk helyet a fenti észrevételeknek. Szerkesztőségünk megvan és foglalkozunk, hogy úgy a Kisgrafika Barátok Köre vezetősége, mint olvasóink táborának saját ügyének foglalkozni a Magyar Kisgrafikai Centrum ügyét, annak sorsát figyelemmel kíséri és adandó alkalommal szükség esetén segítséget megad.

S. TÖPFER és A. DOLEZAL fametszetei X2

ÚJ TAGOK, (MÉG NEM CSERELISTA)

- Borsy Károly ny. nyomdász, 7623 Pécs, #ózsef A. u. 26.
Csizmadia László tanár, 7628 Pécs, Tolbuchin u. 8.
Czukor Ágnes egy. hallgató, 7622 Pécs, 48-as tér 4.
Dorozsmai Éva egy. hallgató, 7622 Pécs, 48-as tér 4
Fraknói Mária előadó, 7624 Pécs, Landler J. u. 1.
Határ Ilona tanító, 2747 Törtel, Petőfi u. 20.
Dr. Hoós Elvira, 7632 Pécs, Regina u. 4. I.4.
Dr. Jászai Ilona jogász, 7622 Pécs, Bajcsy Zs. u. 12.
Kiss Margit ovónő, 4221 Hajdúböszörmény, Désány J. út 7/9.
Kolta Éva egy. hallgató, 7622 Pécs, 48-as tér 4.
Dr. Megyeri Lászlóné tanár, 2700 Cegléd, Kossuth F. u. 7/9.
Nemcsik Jenő dísztagykészítő 8200 Veszprém, Halle 7/E
Nógrádi László órásmester, 6722 Szeged, Mikszáth K. u. 3.
Reményik Andrea egy. hallgató, 7622 Pécs, 48-as tér 4.
Sömenek Zsuzsanna egy. hallgató, 7622. Pécs 48-as tér 4.
Dr. Bereczky Tibor jogtanácsos, 6722. Szeged Bokor u. 7.
Deák Ferenc géplakatos, 9600 Sárvár Vágóhíd u.5.
Frank Pál raktáros, 1144 Budapest Fűredi u. 11/b. X.40.
Holló Imre targoncavezető, 3300 Eger Mindszentyi G. u. 49.
Luzsi Margit könyvtáros, 3300 Eger Lenin u. 149.
Medgyesy Miklós tanár, 8400 Eger Tanácsköztársaság u, 26.
Mező Istvánné nyugdíjas, 2700 Cegléd Rákóczi u. 56/a
Szabó József tanár, 7763 Egerág Pozsonyi u. 91.
Dr. Vida Klára közjegyző, 1027 Budapest Frankel Leó u. 12.
Zebegényi Klubkönyvtár, 2627 Zebegény Kossuth u. 6.

MENYHÁRT József fametszete X2 (részlet)

„MENYHÁRT JÓZSEF SZÜLETÉSÉNEK 75. ÉVFORDULÓJÁRA” címet viseli az Alföldi Nyomdai Intézet Debrecenben 1976-ban kiadott 34 oldalas mintaszerű nyomdatechnikával kiadott szép füzet. Szerkesztette és a bevezetést írta Dr. Tóth Béla. Rajzok, fametszetek (köztük ex librisek is) színesen reprodukált festmények jó válogatásban adnak képet *Menyhárt József* művészetéről, aki azonban ennek kiadványnak a megjelenését már nem érte meg...

PLANNICTWO W EXLIBRISIE. Szreniawa, 1970.

Az előszót Stefan Aniola írta. A lengyel mezőgazdasági múzeológia 100 éves évfordulója alkalmából (1875-ben nyílt meg Varsóban az Ipari és Mezőgazdasági Múzeum) a Szreniawa-i Nemzeti Mezőgazdasági Múzeum a neves gyűjtő, Feliks Wagner gyűjteményéből kiállítást rendezett. A gazdagon illusztrált 54 oldalas katalógus bevezetésében említés történik a mi Mezőgazdasági Múzeumunk nagyszerű 1970. évi ex libris-katalógusáról, bár tárgyi tévedéssel kapcsolatban (F. Wagner ugyanis nem működött közre katalógusunk létrehozásában). A katalógus felsorolja a kiállított 361 művet, mégpedig a tulajdonosok betűrendjében, méretmegadás és a téma megjelölése nélkül. Az illusztrációk szerint szántás-vetéssel, növényneveléssel, állattenyésztéssel, szőlészettel, élelmiszerfeldolgozással és vadászattal kapcsolatos grafikák szegélyezték a kiállítás anyagát. Az illusztrációk között találjuk *Fery Antal*, *Kaveczy Zoltán* és *Vertel József* egyik lapját.

GRAFIKA GERMANA RATNERA. KATALOG VISZTAVKI. Moszkva, 1977.

A 32 oldalas nagyformátumú katalógust *G. Ratner* moszkvai grafikusművésznak a Nyekraszov-könyvtárban megrendezett és 1977. december 16-án megnyitott gyűjteményes kiállítása alkalmával adták ki. A Szilajeva és Vaszilij Rakityin bevezető írásai után a katalógus felsorolja a kiállított nagyméretű grafikákat, majd közli a művész ex libriseinek alkotásjegyzékét. 1964-től 1976-ig 280 könyvjegye készült, ezek 20 litográfia és 4 rézkarc kivételével plasztikmetszetek. A kiállítások felsorolásában több magyarországi bemutató szerepel. Szabadgrafikák, *Andersen*-illusztrációk és exlibrisek reprodukciói egészítették ki a kiállítást.

EXLIBRIS I TURYSTIKA W EKSLIBRISIE. Tarnów, 1977.

A Turisztikai Világnap alkalmával „Tájékozás és turisztika az ex libriseken” címmel rendezett kiállítást a Tarnói Turista Társaság tarnóvi szervezete, Lippóczy Norbert gyűjteményéből. A katalógust is ő állította össze; a bevezetés orosz, angol, francia és magyar fordításban is olvasható. A 348 kiállított ex libris között számos magyarral találkozhatunk, *Menyhárt József* és *Drahoš István* egy-egy lapja reprodukcióban is szerepel. Különös érdeme a katalógusnak, hogy az egyes lapok technikájának megjelölése mellett utal az egyes művekre, ami különösen a tematikus kiállításoknál fontos.

VIRÁGOK AZ EXLIBRISEKEN

A napokban három katalógust tett le asztalomra a Szerkesztő azzal a kívánságával, hogy ismertesse a legközelebbi számban e kiadványokat: „VIRÁG AZ EX LIBRISEKEN”. A debreceni virágkarnéval Kalmából az ottani Pedagógus Művelődési Házban megrendezett kiállítások katalógusai ezek, tehát sorozat darabjai. Bár a kiállításokat nem láttam, örömmel álltam hozzá ehhez a feladathoz, mert a virágot szerető ember számára már a kiadványok átlapozása is örömet jelent.

Kár, hogy a katalógusokat igen jó nyomdatechnikával előállító Alföldi Nyomda egyedül a kiadvány azonos méretét nem tudta évről évre biztosítani, így az első, az 1974. évi füzet 18x18 cm-es méretű volt, a második, az 1975. évi kb. 22x22 cm-es óriásként látta meg a napvilágot. Az 1977. évden készült harmadik kiadvány viszont a sorozat Benjaminja lett, mert csak 20x14 cm-es méretűre sikerült.

Az eddig mondottakkal ki is merült mindaz a „rossz”, amit e szép kiadványokkal kapcsolatban éppen az ilyen fontos dokumentumokat megőrző, rendszerező gyűjtők érdekében el kellett mondani. A „Virág az ex libriseken” kiállításokat igen hasznos, izlésfejlesztő vállalkozásnak tartom. Egy igen szerű témán, a virágon keresztül megkedvelteti a látogatókkal magát az ex librist, ugyanakkor az érdekes középpontjába állítja a növényt, a virágot, az ember szótlan társát a földtekén.

Méltató szöveg helyett, a Szerkesztő által megkívánt rövideg kedvéért, inkább statisztikát közlök a legvonzó kiállítások számszerű adatairól. (Azt hiszem, statisztika most először szerepel a KISGRÁF kiadványainak hasábjain.) Meggyőződésem, hogy a közölt adatok a virágos exlibris-kiállítások hasznosságáról mindenképp ékezősítőnél szebben beszélnek.

A kiállítás éve:	A bemutatott ex librisek száma	A bemutatott művészek száma	Hány féle virág szerepel az ex libriseken?
1974	343	140	88
1975	430	89	127
1977	343	151	78

Dr. Soós

PEREI Zoltán fametszete X1

PEREI ZOLTÁN 50 FAMETSZETE. A Jászberényi Városi-Járási Könyvtár és a Jász Múzeum kisgrafikai kiadványa. Jászberény, 1976. Pár hónappal *Perei Zoltánnak* a lapduc metszés történetéről és technikájáról szóló könyvének megjelenése után a jászberényi könyvtár újabb Perei-kiadvánnyal jelentkezett, ezúttal a Jász Múzeum kisméretű fametszeteinek sorából fél száz lapot adva közre. Az első 1960-ban készült, az utolsó pedig a kiadás évében, és az 1313. alkotásszámot (opus-szám!) viseli. Tehát terjedelmes anyagból történt a kiadás, amely sokszor többet árul el a művészről, mint a nagyobb méretű grafikák. Ezeken nyomomon követni a művész gondolatait, ahogy válogat a különböző felületmegmunkálási módok között, és az anyaggal, mozgást visz a farostok merevségébe. Ha ezeket a metszeteket nézzük, megérezzük, hogy a kisgrafika oly nehezen megfogalmazható mivoltából, mert bár ezek nem könyvjegyek és alkalmi rajzok, de telítve vannak személyes tartalommal, kulcsot adnak a művész alkotó tevékenységének megértéséhez. A könyv szerkesztését végző Arató Antal rövid, de tartalmas bevezetőjében jó képet ad Perei Zoltán fametsző művészetéről. A kiadvány 130 számozott példányban készült a Hűtőgépgyár nyomdájánál. A fametszeteket az eredeti ducokról kézzel nyomtatták.

S. B.: 12 AKT. Két kis mappa viseli ezt a címet, mindegyik *Stettner Béla* egy-egy tucat női akt-ábrázolásokból álló linómetszetű könyvjegyét tartalmazza. Az évmegjelölés nélkül egyébként 1976 és 1977-ben készült, 35–35 példányban kézzel nyomtatott kis mappák közül az első jobbra álló formátumú lapokat adja, a második pedig fekvőket. Olvasó, pihenő, könyveivel, képeivel, gyermekeivel foglalatlan, zenei, a természet, a társaság, a közhelyszerűség lenne arról a technikai biztonságról, amellyel *Stettner Béla* a linómetszést műveli, ezt grafikáinak minden kedvelője tudja, de ismételtetnivaló, hogy kell állapítani, hogy a rendelkezésére álló kis felületről maradéktalanul ki tudja hozni azt, amit alkot, a kompozícióhoz, biztos egyensúlyt teremtve. A két-színben nyomtatott külső és belső címlap külön-külön a mappáknak, különösen az álló formátumú belső címlap idézi a legnemesebb szövegmetész hagyományok mai megfogalmazását.

SZ. KÜRTI KATALIN: A DEBRECENI ADY TÁRSASÁG KÉPZŐMŰVÉSZEI. Kiny. a Debreceni Múzeum 1974. évi évkönyvéből a 751–778. 1-ről.

Az Ady Társaság megalakulását megelőzte a Toroczkai Oszvald által szervezett és vezetett művészeti Egyesülete. A század 20-as éveiben már jelentős kulturális bázis volt mind városi, mind megyei szinten az Egyesület. Az Egyesület kereteit a városban élő fiatal értelmiségiek, műpártolók, művészek egy részének kezdte érezni. Ez adta meg az indítást arra, hogy 1927. június 19-én életre hívják az Ady Társaságot. E társaság kiindulópontja lett a debreceni haladó törekvéseknek, élesztője az újnak, a modernnek. Az irodalmi-, zenei-, tudományos osztályai mellett a képzőművészeti osztály tevékenységét és művészi figyelemmel a Szerző.

A képzőművészeti osztály 1927. október 27-én alakult meg. Az alapító tagok: *Holló László* (1887–1955), *Gáborjáni Szabó Kálmán* (1897–1955), *Berki Irma* (1900–1944), *Senyei Oláh István* (1893–1963). Tovább kapcsolódtak be *Medgyessy Ferenc* (1881–1958), *Vadász Endre* (1901–1944), *Káplár Miklós* (1886–1936), *Félegyházi László* (1907–). *Smurák József* (1883–1943).

A Társaság tagjai a Műpártoló Egyesület kiállításán vesznek részt kezdetben, de a színvonal különösen a közönség és a sajtó is észreveszi. E különbség elmélyíti az ellentétet és így 1931-től önálló képzőművészeti kiállításokat szerveznek az „Adyok”.

Kürti Katalin tanulmányában az alapító tagok munkásságát jellemzi és ezzel újabb részletet tárja az Ady Társaság képzőművészeti életének. De közelebb juttat a két háború közötti debreceni kiemelt művészeti élet háttérének a megismeréséhez is.

Lenkey

ÉVESI SZEMLE V. ÉVFOLYAM 4. SZÁM: 1977. DECEMBER

Heves megye magas színvonalú közművelődési folyóirata nem tartozik a kisgyűjtő folyóiratok közé. Most mégis lapszemlénkben az első helyen szerepel. Ezt a szokatlan körülményt az indokolja, hogy legutóbb számuk *Galambos Ferenc* cikkét közli „A szovjet ex libris-művészet hatvan éve” címmel. A kiterjedt kutatómunka eredményeit összegező cikk visszatekintésként megemlíti, hogy Oroszországban az ex libris még kézzel rajzolt ex libris, Diosifeus apát könyvjegye, 1494-ből való és a szmolenszki kolostor egyik szobrában maradt fenn. A mai értelemben vett első ex librisek I. Péter idejében, a 17. század végén készültek. A 19. század közepéig az orosz könyvjegyeken a címer volt az uralkodó elem és fejlődésén az európai stílusokorszakok nyomkövethetők. A Nagy Október itt is ugrásszerű változást jelent: amíg a cári Oroszország ex libriseinek száma nem érte el a 8 ezer darabot, a szovjet ex librisek száma kb. 50 ezerre tehető.

Az első évtizedek ex libris-művészei közül Favorszkij és Kravcsenkó Hollósy Simon egykori növendéke volt. A szerző mintegy tíz művész munkásságának méltatásával idézi elénk a korszak eredményeit. A harmincas évektől a győzelem kivívásáig szinte teljesen szünetelt az ex libris művészet, újjászületése azonban a romok eltakarításával egyidejűleg megkezdődött. Ebben az időben már hozzánk közel álló periódusban többek között *Goncsarov, Konstantinov, Martin, Píkov, Hazslinszkij* rendkívül szemléletes méltatást kaphatjuk. Napjaink művészetét olyan nevek fényesítik, mint *Goljakovszkij, Kalasnikov* és *Ratner*, kongresszusunk óta mindhárman kedves, személyes ismerősei a magyar gyűjtőknek. A cikkíró alapos anyaggyűjtő munkáját bizonyítja, hogy napjaink ex libris-művészetének „második arcvonalából” is tudtunkat nyújtva művész tevékenységét ismerteti, a művek között is teljes jártassággal.

Külön-külön fejezetben ír a szerző az egyre népesedő ukrán, bjelorusz és örmény művészek táboráról. Rangjukhoz méltó bemutatást kapnak a honi gyűjtők által jobban ismert és, lett és litván művészek, Magyarországon is többször kedves vendégként fogadott *Uptis, Kmielauskas, Kisarauskas* és a litván ex libris-művészet legrokonszenvesebb képviselője, *Didelytė* asszony. A tudósi alapossággal megírt, de olvasmányként is lebilincselő cikk írója a szovjet gyűjtőkről sem felejtkezik meg. Cikkéből tudjuk meg, hogy 50 szovjet városban tevékenykednek ma már ex libris-gyűjtők és legalább száz igényes gyűjtővel számolhat a nemzetközi gyűjtővilág.

KISGRAFIKA 1977. ÉVI 3. SZÁM: 127. FÜZET

A lap első cikkét Mirko Kaizl írta honfitársáról *M. Fils*-ről. E művésznév mögött az 1915-ben született *Maria Marik* orvos „rejtőzik”, aki szabadidejében fejt ki igen színvonalas tevékenységet. Napjainkig 87 művet készített ex librist mondhat magának. Szerkesztőségi cikk emlékezik meg a 68 éves korában, 1977. júniusában elhunyt dán grafikusművészről, *P. Christensen*-ről. H. Fogedgaard ír *Jürgen Dost* nyugatnémet grafikusról, aki 1939-ben született és a lap már 20 évvel ezelőtt is megemlékezett róla. Most 5 művét, köztük 3 színes linómetszetét is bemutatja a lap, közölve az 1959. és 1972. közötti alkotásjegyzékét. — A honi gyűjtők egyesületének elnöke, *Kaj Welsch Riis*, most decemberben töltötte be 60. életévét. Ez alkalommal fényképes cikk méltatja munkásságát. — Az 1931-ben született fametsző *Derek Riley* 11 fametszetet készített eddig. A róla szóló cikkek együtt ebből nyolcat mutat be a lap. — Lapszemlénkben *KISGRAFIKA* 1976/1-2. számát is ismertetik. Figyelmességükre jellemző, hogy még a lapban közölt illusztrációk számát is megemlítik. Abban a számban 94 illusztráció szerepelt.

Holland testvér lapunk új száma egyetlen művész, *Frans Mandos* hét lapját közli reprodukálva, e műről szól az első cikk is. A bélyegművészetéről szóló cikkükben örömmel fedezhetjük fel *Vertel József*, *Ferenc*, *Kékasi László* és *Horváth Imre* nevét. Végül másfél oldalas ismertetést közöl a lap *Póka György* 1977-ben készült egyetemi szakdolgozatáról, mely a Don Quijote-ábrázolásokról szól.

EXLIBRIS-BUCHEIGNERZEICHEN 11.SZÁM: 1977. NOVEMBER

A lap legjelentősebb cikke *A. Kalasnikov* művészetéről szól, a szerkesztő Ernst Weter tollából. A író a művésznek a fa megmunkálásában mutatkozó, utolérhetetlen tehetségét hangsúlyozza. Művésznél fő jellemvonása a fekete és fehér foltok formateremtő elhelyezése, a gazdag fantázia. Művészi gya a naturalizmustól a szecesszió és expresszionizmuson át a magasan egyéni absztrakcióig ível. A vésztől eredetiben között négy lap mindegyike C. Chiesa részére készült. — A nagy exlibris-gyűjtemények sorában Solothurn városának Központi Könyvtárát mutatják be. (Korábban ismertette a lap *Richi*, *berni*, *St. galleni* és *baseli* ilyen gyűjteményeket.) A svájci exlibrist 8 ezer darab képviseli a gyűjteményben, ebből 3 ezer a 15.-19. századból való. Középeurópa országaiból származik további 6 ezer darab, a szocialista országok közül hazánk és Csehszlovákia művészei vannak jelen a neves gyűjteményben, ahol — a cikk szerint — szintén gondot jelent az anyag áttekinthető, célszerű tárolása.

„Hogyan juthatunk exlibrishez?” — teszi fel a lap a kérdést munkatársainak. A leginkább észszerű válasz cseré lenne, de Wetter szerint ez Svájcban is nehézkesen megy. Tízezer darabos gyűjteményéből 400-at tudott a svájci gyűjtőtársaktól ilyen módon megszerezni.

L'EX LIBRIS FRANCAIS 1977. JÚNIUS. 39. ÉVFOLYAM 124. SZÁM

„Az Egyesült Államok exlibris egyesületei” címmel az amerikai A.S. Arellanes asszony cikkét is a francia exlibris-újság. Az első egyesület 1896-ban alakult meg Washingtonban. A szerző hangsúlyozza, hogy az exlibris pótolhatatlan krónikása a könyv történetének és egyben „útlevél a barátságához”. A francia exlibris-egyesület elhunyt titkárnőjéről, Madeleine Lagrange-ról (1897-1977) emlékezik a lap *Daniel Meyer*.

EXLIBRIS NYT 18. ÉVF. 1.SZÁM (1977. JAN.)

A nyomdaköltségek emelkedésére tekintettel a Nordisk Exlibris Tidsskrift 1977. évi előfizetését a lap *knénytelenek* 50 dán koronára felemelni, jelenti be a lap. Emellett 3-ra csökkentik a lap évenkénti megjelenési számát is. Kárpótlásul a lap az eddigi 16 oldalról 20 oldalra bővül. A lap illusztrációi *T. P. P. sentől* és *N. Kalasnikov*-tól.

EXLIBRIS NYT 18. ÉVF. 4. SZÁM (199. OKTÓBER)

Helmer Fogedgaard cikkében az exlibris kiadványok, mappák, könyvek jelenlegi világszertei árakról szól. Illusztráció a lapban: *Andruskó Károly* három exlibrise.

D. Soós

A debreceni Déry Múzeum által kiadott Múzeumi Kurir 22. számában (1976. december) Nagy Dezső debreceni gyűjtőtársunk írását olvashatjuk „*Menyhárt József* mint barát” címmel. Nagy Dezső írhatja magáénak a viszonylag legteljesebb Menyhárt-gyűjteményt. Negyvenkét éves kapcsolat fűzte a művészhez s ez a kapcsolat később bensőséges barátsággá fejlődött. A cikk a művész — gyűjtő kapcsolat figyelemreméltó dokumentuma. A szerző által összeállított teljes alkotásjegyzék megjelenését a lap *knénytelenek* 50 dán koronára felemelni, jelenti be a lap. Emellett 3-ra csökkentik a lap évenkénti megjelenési számát is. Kárpótlásul a lap az eddigi 16 oldalról 20 oldalra bővül. A lap illusztrációi *T. P. P. sentől* és *N. Kalasnikov*-tól.

O.M. DIVI és N. OTT fametszetei X2

RÉSUMÉ

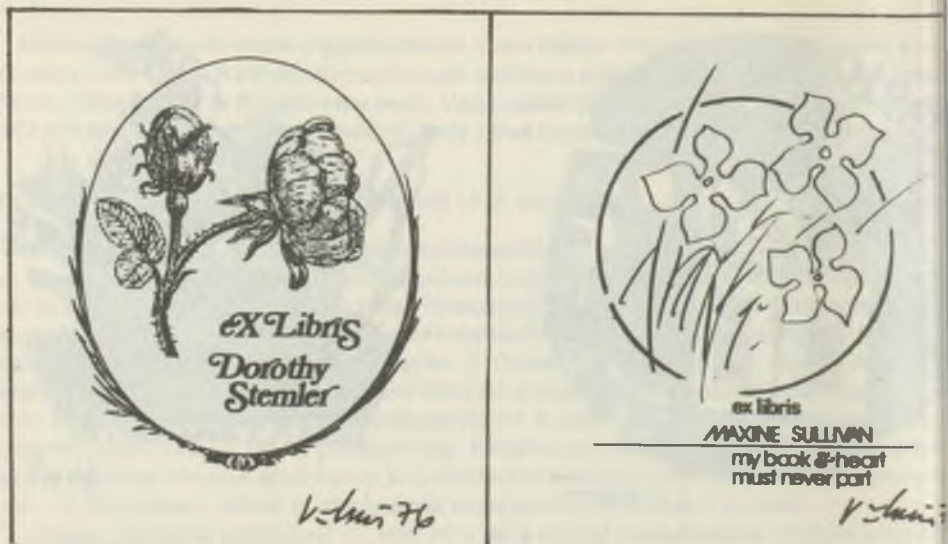
us le titre „BANSKÁ BYSTRICA 77” Andor SEMSEY donne un compte-rendu sur le Deuxième Adriennale Internationale organisé dans cette ville. Les membres du groupe des exposants hongrois ont été: Lenke Diskay, Gábor Gacs (mention honorable), Béla Stettner et László Tulipán (P.1-3.).

À l'occasion de l'AUTOMNE DE CEGLÉD on a organisé en octobre 1977 le troisième biennale de l'ex-libris dans le Centre de Culture Kossuth. Y étaient exposées 134 créations des 28 artistes hongrois. Après l'article de L.I. (P.5-6.) les prix du concours de l'exposition furent décernés à János JÓZSA, Zsébet RAVASZ, Antal FERY, et Márta KOPASZ. Le rédacteur du catalogue de bon goût et l'organisateur responsable de l'exposition était László Lázár NAGY.

Les collectionneurs tchèques organisent chaque année en automne leurs entrevues dans les divers villes du beau pays. L'événement le plus récent se déroulait le 17 et 18 septembre dans la ville historique de Chrudim, près de Pardubice. Parmi les 151 participants étaient en grand nombre des hôtes étrangers: tchèques, autrichiens, allemands. La Hongrie était représentée par 7 collectionneurs. Après le vernissage les participants ont commencé l'échange. Parmi eux les collectionneurs tchèques ont présenté un trésor remarquable. L'exposition de Chrudim présentait 92 artistes tchèques, qui ont dignement représenté le renommé collectionneur international de leur petite graphique. La cartelle éditée en l'honneur des participants mérite aussi la reconnaissance. (L'article d'Andor SEMSEY se trouve sur la page 7 et 8.).

est L.I. qui donne un aperçu sur l'exposition de petite graphique de Budapest, organisée à l'occasion du centenaire de la naissance du grand poète hongrois, Endre ADY. L'exposition organisée dans le Club des Artistes a présenté les créations des 17 artistes hongrois. Une cartelle, éditée en 100 exemplaires par la maison B.K. contient 15 tirages d'entre les oeuvres exposés. (P.11.).

Le poète IMRE écrit une nécrologie sur le célèbre architecte hongrois Károly KÓS, dont l'activité graphique est commentée dans notre numéro 1974/3. Il était un représentant bien apprécié de l'art nouveau. Ses illustrations de livre s'attachent aux traditions du peuple. Il a créé 6 ex libris, dont 2 sont reproduits dans ce numéro de l'article (P. 13-15.)

V.O. VIRKAU klisérajzai P1

Nous saluons un nouveau collaborateur en publiant l'article de Gerd FIEDLER (D.D.R.) sur l'art du compatriote, Egbert HERFURT (P.16-18.) L'artiste est né le 5 avril 1944 dans la ville de Wiese à Sologne. Il faisait ses études à Leipzig, comme élève du Prof. Mattheur. Ses ex libris sont caractérisés par ses illustrations humoristiques et par la sobriété de la présentation! (C'est Dr. István Csányi qui a traduit l'article.) Mme Ildikó PITTMANN écrit sur l'activité artistique de Sándor KARANCSI, (P.19-20.) dont les données biographiques furent publiés par V. Elekes dans notre numéro 1973/2. Le nombre de ses petites graphiques a dépassé le 500.

Sur les pages de 22 à 24 István LENKEY présente les ex libris les plus caractéristiques exposés en 1976 à Debrecen, à l'occasion du Carnaval Nationale des Fleurs.

Dans la rubrique FORUM DES COLLECTIONNEURS József KOVÁCS, collectionneur de Pécs républicain, dans un article à la question: „Comment devanais-je collectionneur de l'ex libris? ” (P. 25-26.) Il mentionne ses ex libris portant son nom, créés par les artistes suivants: Andruskó, Karancsi, Kollmann, Stettner, Fery.

Pál SZÖLGYÉMI présente l'activité de Salamon VUL, secrétaire du Club des Collectionneurs de Libris à Moscou. (P. 29-31.) Le Club mentionné fut fondé en 1962. Parmi ses membres figurent des artistes, professeurs, rédacteurs, imprimeurs, etc... Le firme d'édition „Kniga” assure une aide constante aux collectionneurs: depuis 1962 il a fait paraître environ 180 publications.

On lit les nouvelles sur les pages de 34 à 39.

Sur les pages de 41 à 44 nous publions les articles d'information du Dr. Andor Semsey, dr. Imre Soós et István Lenkey sur les livres, cartelles d'ex libris récemment publiées.

Pages de 45 à 46.: Révisions des revues d'ex libris par dr. Imre Soós et. S.A.

III./KUL 64/1976 megjelent 500 példányban 4 iv (A/5) terjedelemben
78080 DATORG NYOMDA – F.v.: Harkai József

KIADVÁNYOK

Felhívjuk, különösen új tagjaink figyelmét, hogy az alábbi kiadványaink titkárunknál megrendelhetők:

Lipcsei kongresszusi mappa 10 linó és fametszettel	20.- Ft
Hamburgi kongresszusi mappa 10 linó és fametszettel	20.- Ft
1967 Bpesti Baráti Találkozó kiállítási katalógusa	5.- Ft
Ugyanezen Találkozó mappája 20 linó és fametszettel	40.- Ft
Comoi kongresszusi mappa 20 linó és fametszettel	40.- Ft
KBK 10 éves Jubileumi Évkönyve, lenvászonkötésben, 168 oldal terjedelemben, 55 illusztrációval, Kner nyomda gondozásában	80.- Ft
A XIII. Budapesti Nemzetközi Kongresszus mappája, 37 linó és fametszettel, lenvászonkötésben	87.- Ft
Kisgrafikai Értesítő II. kötete. Folyóiratunk 1968–71. évfolyamai kötve 442 oldal terjedelemben. Már csak néhány példány. (Az első kötet már elfogyott)	100.- Ft
Dániai kongresszusi mappa, 30 fa és linómetszettel	60.- Ft
Jugoszláviai kongresszusi mappa 12 fa és linómetszettel	30.- Ft
German Ratner moszkvai grafikus mappája 10 műanyagmetszettel	30.- Ft
Lisszaboni kongresszusi mappa 20 linó és fametszettel	50.- Ft
Lisszaboni kongresszusi mappa 20 linó és fametszettel, valamint 8 rézkarccal	130.- Ft
Ady lapok — 15 fa-, linó-, rézmetszet, szitanyomat és rézkarc	150.- Ft
Bordás Ferenc: Harminc fametszet c. mappája	40.- Ft

Vidéki megrendelés esetén 6.- Ft portókötséget levélbélyegben mellékeljenek.

Művészi grafikák, élenjáró művészeink alkotásai
a KÉPCSARNOK budapesti és vidéki termeiben

König Róbert

KÖNIG Róbert: Ady után I. c. linómetszete X3

A címlapon GACS Gábor rézkarca C3

